

Islam i arabernes konflikt med Israel

AV ÅGE HOLTER

*Innledning**

Jeg har ikke valt å holde en programforelesning om oppgaver og problemer i misjons- og religionsforskningen. Den får vente. I et mer beskjedent opplegg vil jeg prøve å vise hva en nåtidsorientert religionsvitenskap kan bidra med til forståelse av en konkret politisk situasjon. Det gjelder den arabisk-israelske konflikt, hvor jeg har valt å fremstille den arabiske side, selv om jeg like godt kunne ha valt den israelske. Noe av tragedien i Midt-Østen er jo at de to parter i konflikten bekjenner seg til religioner som begge er prinsipielt teokratiske. Ortodoks jødedom og ortodoks islam anerkjenner ikke noe skille mellom «åndelig» og «verdslig». Men islams rolle i konflikten er kanskje den vi kjenner minst.

Innenfor en trang tidsramme kan det bare bli en modell i liten skala av hvordan islam fungerer i denne rolle. To dramatiske begivenheter kan gi oss det første konkrete materiale.

Al-Aksa-brannen

Torsdag 21. august 1969 raste brannbilene gjennom de gamle gatene i Jerusalem på vei mot al-Aksa-moskéen. Det var full utrykning. Moskéen er det tredje helligste sted i verden for 500 millioner muslimer. Der den står på den sydlige del av tempelplassen, minner den ikke bare om profeten Muhammeds nattlige sjelevandring til Jerusalem og hans himmelferd derfra. På denne plassen stod Salomos tempel. Og i moskéens eldste del, Sakarias' kapell, har Johannes døperens far (i følge islamisk tradisjon) tatt i mot Maria, hun som skulle bli Jesu mor. Altså: Her går tre religioner sammen, eller fra

* Artikkelen er forf.'s tildedelsesforelesning ved Menighetsfakultetets semesteråpning 2/9 1974.

islamisk synspunkt: Her går jødedom og kristendom opp i den høyere og fullkomne religion – islam. For enhver muslim fungerer moskéen som et maktsymbol, en triumf over både jødedom og kristendom. En gang ble stedet okkupert av kristne korsfarere. Også i dag er det okkupert vestfra, mener araberne. Og nå brenner jødene moskéen, det er hver eneste muslim hellig overbevist om. Før de siste glør er slukket, sender Al-Fatah ut denne radio-appell: «Muslimer, hva venter dere ennå på? Sionistene brenner deres helligdommer. Hvorledes kan dere se Profeten i ansiktet?»

Så begynner ting å hende. Fra Amman sender kong Hussein et budskap til arabiske statsjefer om å glemme alle sine stridigheter. «På denne sorte dag ber jeg dere alle inntrengende om å samarbeide effektivt for å redde Jerusalem fra israelsk okkupasjon.» Kong Feysal oppfordrer til «hellig krig» mot Israel, en krig hvor «Gud har lovet seier til alle troende». Dette er dagen etter, fredag, den islamiske verdens søndag. I millioner av moskéer, fra Djakarta i øst til Rabat i vest, nedkalles Guds vrede over de jødiske imperialister. Selv Nasser fant tiden inne til å konkurrere med Feysal i religiøs nidkjærhet: Nå fins det intet annet håp og ingen annen vei enn arabisk makt, inntil vi med Guds hjelp vil stå som seierherrer. Og han tilføyde: «I det kommende slag vil de arabiske soldater ikke bare være de arabiske nasjoners soldater. De vil være Guds egne stridsmenn og beskyttere av Hans religion, av Hans hellige steder og hellige bøker.» Også Sovjet benyttet anledningen, hvor ellers den offisielle holdning til islam er høyst ambivalent. Moskva radio fikk en muslim til mikrofonen for å si bl.a.: «Jødene ønsker å eliminere araberne som nasjon og islam som religion.» I et telegram fra den åndelige leder for muslimene i Sentral-Asia het det at alle sovjet-muslimer «betrakter brannen som den grusomste forbrytelse jødene har begått i dette århundre.»

Den arabiske liga innkalles til krisemøte i Kairo 25.–26. august. Også andre islamiske stater som Tyrkia og Iran, med gode forhold til Israel, går sammen med fjerne land som India og Indonesia i 23 nasjoners krav om at FN.s sikkerhetsråd innkalles øyeblikkelig. Det islamiske toppmøte i Rabat i september anbefaler at 21. august blir minnet hvert år som «al-Aksa-dagen».

Det var en sjokkbølge av harme og hat som forplantet seg gjennom 500 millioner muslimer. Riktignok ble det tidlig klart at ildpåsetteren var australier, en sekteriker og fanatiker fra *Church of God*. Men enda en gang ble jødene sydebukk. To dager etter brannen beskrev Israels utenriksminister Abba Eban reaksjonen blant araberne

som en retur til middelalderen, «til de kapitler i historien da religionskriger ble utkjempet på grunnlag av all slags skammelige bakvaskelser».¹

Ramadan-krigen

Den andre begivenhet henter jeg fra den 4. og foreløbig siste arabisk-israelske krig. Det er betegnende at begge parter har gitt den et religiøst navn: Israelerne kaller den Jom Kippur-krigen, fordi angrepet begynte på den store Forsoningsdagen, av alle dager. Araberne kaller den Ramadan-krigen, fordi den startet den 10. dag i fastemånedens år 1393 (6. oktober 1973). Nå er det i følge Koranen forbudt å føre krig i den hellige måned, igjen en parallell med Jom Kippur. Men det blir gjort et unntak for *jihad* , «den hellige krig». Bare å lese dette koran-verset (2,217) kan si noe om hvordan krigen mot Israel blir vurdert: «De spør deg [Muhammed] om hvordan det er med krig i den hellige måned. Si: Krig i denne måned er stor synd, men større er det å vende folk bort fra Guds vei i vantro mot Ham og den ukrenkelige helligdom, og å jage hans folk bort derfra.»

Krigsplanen hadde fått sitt kodenavn fra Koranen: *Badr* , et navn mer hellig for araberne enn Stiklestad noen gang har vært for nordmenn. Slaget ved Badr, hvor Muhammeds 300 troende fra Medina seiret over en kolossal overmakt av vantro hedninger fra Mekka, blir i Koranen tolket som Guds underfulle hjelp. «Dere har ikke drept dem, det var Gud som drepte dem. Det var ikke deg som kastet da du kastet, men det var Gud.» Om sure 8 (som sitatet er hentet fra) sier Harris Birkeland:

«Nå har Allah selv vist dem og alle andre at hans engler kjemper ved de troendes side. Slaget ved Badr har brakt en klar avgjørelse: Kampens vei er den rette . . . For Muhammed gjelder striden foreløpig bare mekkanerne. Men ordene som oppmuntrer til krig, står i Koranen, og historien har vist at de er blitt fulgt. Støtet til denne utvikling var det slaget ved Badr gav. Dette underet viste jo tydelig at de troende kunne regne med andre stridsmidler enn de som bestod i menneskelig makt. Det var Allahs utvetydige sanksjon av kampens vei. Derfor er det så om å gjøre for Muhammed å slå fast at det *ikke* var de troende selv som drepte fiendene, men Allah.»

1 Hovedkilder for dette avsnitt er: *Arab Report and Record* , nr. 16–18, 1969. *Informations Catholiques Internationales* , 15/9 1969. *Mizan* (Suppl. A). *Soviet and Chinese Reports on the Middle East and Africa* , nr. 5, 1969.

Angrepet på Israel 10. ramadan 1973 ble oppfattet som en gjentakelse av underet som skjedde ved Badr den 17. ramadan 628. I Egypt sang man på ordene fra sure 8, i modernisert form: «Det er ikke du som skyter når du skyter, men det er Gud.» Det berettes til og med at folk hadde sett de russiske Sam-rakettene tegne Guds navn eller Profetens navn på himmelen før de traff de fiendtlige mål. (Det lyder interessant med tanke på de problemer man har hatt i den arabiske verden ved å motta våpenhjelp fra det ateistiske Sovjet.) Rektor ved al-Azhar-universitetet, sjeik Abdel Halim Mahmoud, sa i sin mosképreken fredag 12. oktober at en hellig mann hadde kommet til ham og fortalt om en underlig drøm: Han hadde sett profeten Muhammed og storsjeiken av al-Azhar sammen dra ut i krig på Sinai. Men dette var ingen drøm, forkynte sjeik Mahmoud. For det fins en *hadith* som sier at når profeten viser seg for deg mens du sover, så er det som om du ser ham i virkeligheten. Derfor var det ikke lenger noen tvil: Gud og Muhammed hadde uttrykkelig godkjent krigen mot Israel. De egyptiske soldater ville igjen kunne gjøre undere.

På den kjempestore Frigjøringsplassen i Kairo ble det siden stilt ut krigsmateriell erobret fra Israel under Ramadan-krigen. Ved inngangen til plassen hang det to svære plakater. På den ene sto det bare *10. ramadan*. På den andre: *Allah akbar* (Gud er den største). Foran en modell av Bar-Lev-festningen ble mengden informert om ørken-slaget, ispedd sitater fra Koranen og den hellige tradisjon, bl.a. en *hadith* av Muhammed som gjør egypterne til «verdens beste soldater».²

Religionen som protest mot elendigheten

Hva får vi ut av disse to episoder? Det felles tema er krig/religion, med alle tilhørende assosiasjoner. Felles er også det sosiologiske faktum at i Midt-Østen er religiøst språk og religiøse symboler et nødvendig kommunikasjonsmiddel for å nå fram til massene med et politisk budskap. Men spesielt i al-Aksa-dramaet kan en oppdage religionens ambivalente betydning, den som den unge Karl Marx beskrev slik (i 1843): «Das religiöse Elend ist in einem der *Ausdruck* des wirklichen Elendes und in einem die *Protestation* gegen das wirkliche

2 Hovedkilder for dette avsnitt er: *Jeune Afrique* 19/1 1974. *Maghreb – Machrek – Monde Arabe*, nr 61, 1974. Harris Birkeland: Muhammed. Allahs sendebud. Oslo 1942.

Elend.»³ Religionen som uttrykk for elendighet og samtidig protest mot elendigheten er et langt mer nyansert marxistisk syn på religion enn det klassiske slagord (fra samme tekst): Religion som opium for folket. En religiøs ideologi kan spille forskjellig rolle alt etter den historiske situasjon. I den arabiske verden har islam vært brukt, og brukes ennå, til å rettferdiggjøre et servilt samarbeid med undertrykkere. Men religionen har også vært surdeigen i en nasjonal frigjøringsbevegelse, som f.eks. i Algerie.

Araberne opplevde al-Aksa-brannen på denne dobbelte måte. Den brennende moské i det israelsk-okkuperte Jerusalem ble uttrykk for maktesløshet og fornedrelse. Men brannen forvandlet denne følelse til vrede, til protest mot urett og undertrykkelse, en impuls til kamp for en hellig sak. Lammet av nederlag og ydmykelse i tre kriger mot Israel, og med Palestina-flyktningene som et verkende sår, ble moskébrannen en religiøs sjokkbehandling. Libyas Gadaffi har fortalt, like etter kupet som feide vekk en av de siste feudalkongene i Midt-Østen, at revolusjonen 1. september 1969 hadde fått sin impuls fra al-Aksa-brannen ti dager før.⁴

Om moskébrannen også ble den rensende skjærsild som ortodokse muslimer, inklusiv Gadaffi, hadde ventet på, er ikke så lett å si. I den selvransakende analyse av nederlagene mot Israel, av araberne betegnet som *al-nakba*: katastrofen, ulykken, var det religiøse svar dette: Araberne hadde ikke lenger den sanne tro.⁵ Israelerne hadde holdt sin religion høyt i ære, deres stat er bygd på religion, *derfor* er de sterke. Araberne derimot hadde forlatt islams prinsipper og istedet lyttet til importert vesterlandsk ideologi. Følgen er at Gud har forlatt dem, nederlag og ydmykelse er Guds straff. Altså: Tilbake til islam!⁵ Det vi kan si, er at på det politiske plan har al-Aksa-brannen bidradd til å islamisere Palestina-konflikten, godt hjulpet av energikrisen, som olje på ilden så å si. Det betyr at 100 millioner arabiske muslimer har klart å mobilisere mot Israel de øvrige 400 mill. muslimer i Afrika og Asia, selv om det mest er på det symbolske og verbale plan. På de islamiske toppkonferansene i Rabat 1969 og Lahore 1974

3 Karl Marx: Zur Kritik der Hegelschen Rechtsphilosophie, sit. fra Werke, Band I, Dietz Verlag Berlin 1972, s. 378.

4 Jfr. R. Nizza: Libya's 'Prussian' Role in the Drive for Arab Unity, i *New Middle East*, nr. 45, 1972.

5 Ali E. Hillal Dessouki: Arab Intellectuals and Al-Nakba: The Search for Fundamentalism, i *Middle Eastern Studies*, nr. 2, 1973. Stefan Wild: Gott und Mensch im Libanon, i *Der Islam*, nr. 2, 1972.

er Palestina-problemet ideologisert til en konfrontasjon mellom vestlig-imperialistiske verdier og østlig-islamiske. Brorskapstanken og solidaritetsprinsippet i islam strekkes ut over den tredje verden i stolt bevissthet om at islam er denne fattige og undertrykte verdens religion. Ved å gjøre Israel til Midt-Østens Sør-Afrika eller Vietnam har de islamiske konferanser hatt en særlig appell til frigjøringsbevegelsene i de afro-asiatiske nasjoner. Hele 29 afrikanske stater har nå brutt sine diplomatiske forbindelser med Israel, i håp om økonomisk belønning fra de olje-rike arabere.⁶

Jihad – «hellig krig»

Nå nærmer vi oss en mer tradisjonell oppfatning av *jihad*, «den hellige krig». Vårt materiale fra Ramadan-krigen går lett inn i det klassiske – og beryktede – krigsmønster, hvor religion tjener til å dekke over andre mer eller mindre legitime interesser, eller til å motivere massene for en kamp hvis virkelige mål er helt andre enn religiøse. Vi kjenner mønsteret fra Korstogene for eksempel, der både kristne og muslimer kjempet under religionen som ideologisk banner, mens de egentlige mål var politiske og økonomiske.

Men slik blir ikke «den hellige krig» vurdert av det ortodokse islam. En representativ kilde for dagens oppfatning er boken *The eternal message of Muhammad*, skrevet av 'Abd-al Rahman 'Azzam, den første generalsekretær i Den arabiske liga, som var ansvarlig for den første arabisk-israelske krig i 1948. Med utgangspunkt i Koranen, bl.a. det vers vi har sitert om krig i fastemåned, fremstiller han *jihad* som en forsvarskrig mot tyranni og forfølgelse. Den har til forutsetning at det på forhånd eksisterer krigstilstand, at det allerede er begynt en krig som truer med å berøve muslimer deres frihet og rettigheter, såvel politisk som religiøst. Denne av Gud sanksjonerte forsvarskrig er det den troendes plikt å fullføre inntil seieren er vunnet. Det er i «den hellige krig», overfor kravet om offer og martyrium, at islams høyeste idealer vil komme til syne, sier Azzam, og siterer fra koran-kapitlet om slaget ved Badr (8, 16f): «Dere som tror: Når dere møter til kamp med de vantro, så vend ikke ryggen til. Enhver som på den dag vender ryggen til dem, uten at det er av taktiske grunner eller for å slutte seg til en annen avdeling, han er sannelig hjemfallen til Guds vrede, og hans bolig skal være helvete, enden på en ulykkelig ferd.»

6 Hovedkilder for dette avsnitt er: *Arab Report and Record*, nr. 18, 1969. *La Presse Arabe*, 1969. *Jeune Afrique*, nr. 687 – 90, 1974.

Til slutt dette sitat av Azzam selv, hans konklusjon på Koranens lære om *jihad*:

«Disse vers med oppfordring til kamp og utfoldelse av mot inn-til martyrium, disse vers som beskriver de taktiske angrep på fienden, hvordan en kan overrumple ham, slå ned på ham, vente i bakhold på ham, blokkere alle hans kommunikasjoner ut og inn, og de vers som krever av en å ofre sin eiendom og sitt liv og å flykte fra sitt hjemland for å vinne seier for Gud – alle disse edle formaninger sikter bare på en forsvarskrig sanksjonert i følge islams lov.»⁷

Poenget er at *jihad* forutsetter «en allerede etablert krigstilstand», som betyr at «hellig krig» er inntrådt og må fullføres så snart islams politiske og religiøse eksistens er truet. Nå er det så at etter klassisk oppfatning er verden delt i to: Den del som er under islamisk styre, er *dar al-Islam* (Islams hus), hvor *pax islamica* rå, og den andre del er *dar al-Harb* (Krigens hus). Mellom disse to «hus» er det permanent krigstilstand, inntil alle ikke-muslimer er blitt omvendt. Også kristne og jøder tilhører «Krigens hus», selv om disse «Bokens folk» har mulighet til å kjøpe seg fred på islams betingelser. Det var denne umåtelige selvaktelse som gjorde islam til en krigersk religion. Men det har aldri vært praktisk mulig å leve opp til en ideologi som gjorde ethvert land til en permanent trusel så lenge det ikke var lagt under islamisk lov. I nyeste tid er det faktisk bare Israel som har kvalifisert seg til *jihad*. Da sultan Abd ul Hamid II oppfordret til «hellig krig» mot de allierte noen måneder etter 1. verdenskrig brøt ut, under påskudd av at de var «agnostiske», ble han ignorert av de fleste muslimer. Pakistan talte om «hellig krig» under konflikten med India i 1972, og en appell om *jihad* mot India ble lansert fra Mekka 9. desember, uten annet ekko enn Gadaffis.

Er krigen mot Israel hellig?

Selv overfor Israel er det først etter seks-dagers krigen og al-Aksa-brannen at araberne mer allment og åpent taler om «hellig krig». Etter 10 dagers konferanse i Kairo i oktober 1968 erklærte religiøse ledere fra 34 land: «*Jihad* er nå en plikt for enhver muslim, fordi Israels aggresjon oppfyller de betingelser som i Koranen gjør krig obligatorisk.»⁸ Da marokkanske tropper ble sendt til den syriske front-

7 'Abd-al Rahman 'Azzam: The eternal message of Muhammad, New York 1964, s. 144 ff.

8 *Arab Report and Record*, nr. 19, 1968.

linje mot Israel i mai 1973, var det for «å forsvare islam», sa kong Hassan II.⁹ Siden 1969 har marokkanere kunnet gi sin *zakat*, den obligatoriske tiende, til PLO: Gaver til Palestinas frigjøringsbevegelse er gyldig *zakat*, het det i en juridisk avgjørelse fra de rettslærde teologer (*ulemas*), «fordi det gjelder forsvarskrig på Guds vei».¹⁰ Egypt har gjennom flere år styrket sitt militærbudsjett ved å utstede statsobligasjoner som bærer navnet *jihad*-obligasjoner, akkurat som det i Libya er opprettet et *jihad*-fond for kampen mot Israel. Det var forøvrig i Egypt at rektor for al-Azhar, sjeik Hasan Ma'mun, var med og forberedte mentalt 1967-krigen med sin appell til arabere og muslimer om «å oppfylle sin plikt til *jihad* og utrydde Sions sønner».¹¹ Ellers er det jo kong Feysal som har hatt størst interesse av å islamisere Palestina-konflikten, for å utmanøvrere de farlige revolusjonære i den arabiske verden, menn som Nasser og Gadaffi. Den siste har karakterisert som «teater» alle Feysals appeller om *jihad* mot Israel. Selv har Gadaffi prøvd å kombinere Nassers anti-feudale og republikanske pan-arabisme med det mest puritanske islam. Han har konsekvent hevdet at krigen mot Israel er «den hellige krig», som bare kan ende med fullstendig seier eller martyriet. Konflikten er «evig uforsonlig», erklærte han i november i fjor i protest mot våpenhvilen, fordi konflikten «gjelder liv eller død for to dødelig motsatte nasjoner, religioner og sivilisasjoner . . . Midt-Østen har ikke plass for begge antagonist-ister.»¹²

Slik oppleves Israel av de fleste arabere, som et fremmedlegeme på islams område, en inntrenger i «Islams hus», en erobrer av fedrenes hellige jord og hellige steder. Situasjonen oppfylder Koranens betingelser for *jihad*. Men ikke alle liker å snakke om «hellig krig». Noen vil foretrekke, som f.eks. Bourguiba, å spiritualisere begrepet og tale om *jihad* mot fattigdom og underutvikling. For en intellektuell elite på den revolusjonære venstrefløy er all tale om «hellig krig» mot Israel bare et forsøk på religiøs kamuflasje av de egentlige årsaker til arabernes nederlag: den feudale samfunnsstruktur og det middelalderlige verdssystem. Det er bare i disse marxistiske grupper vi finner kritikk mot en sammenblanding av islamisk teologi med anti-sionistisk propaganda: Dette avleder oppmerksomheten fra den virkelige fiende, den amerikanske imperialismen.

9 *Maghreb – Machrek – Monde Arabe*, nr. 58, 1973.

10 *Ibid*, nr. 34, 1969.

11 *Cahiers de l'Orient Contemporain*, Dec. 1968.

12 *Arab Report and Record*, nr. 20, 1973 og nr. 11, s.å.

Det er delvis av denne grunn at PLO-ledelsen i forholdsvis liten grad bruker islam i sin propaganda. En annen årsak er den offisielle målsetting for et befridd Palestina: En multi-konfesjonell stat hvor kristendom, islam og jødedom skal ha like rettigheter. Men i hvert fall én gang, 1. november 1968, har eksekutivkomitéen i PLO gjort et positivt vedtak om *jihad*: «Hellig krig er den rette og eneste vei til frigjøring av det usurperte hjemland.»¹³ Kanskje vel så representativt for palestinauerillaens ideologi er myten om oppstandelse gjennom død: Av det okkuperte Palestinas død og av martyrenes (= *fedayin*) død skal det oppstå et nytt og fritt Palestina, midt i en arabisk verden som har fått del i denne oppstandelse.¹⁴ Her klinger antikk middelhavsmytologi sammen med deler av kristen tro. Men temaet er også kjent i den islamiske mystikk hos shi'ittene og spiller en stor rolle i Ba'ath-partienes ideologi i Syria og Irak (Ba'ath = oppstandelse). Det går godt sammen med en venstre-politisk messianisme, troen på at det nye arabiske menneske vil bli skapt gjennom frigjøringskampen, et super-menneske som har lite til felles med den gamle *Homo islamicus*.

Maktens og ærens religion . . .

Myten sier at veien går gjennom fornedrelse til makt. Makten har alltid vært det helt avgjørende i islam. Å herske og ikke bli behersket hører til islams vesen. Den er den eneste verdensreligion som seiret og triumferte fra første stund. Æren og makten var like mye verdslig som religiøs, siden Muhammed både var profet og general og hans menighet et politisk og nasjonalt parti på samme tid som et troens brorskap. Dette samsvarer godt med den sterke militarisering av arabisk politikk. Det er få områder i verden hvor de militære spiller en så stor politisk rolle som i Midt-Østen. Offiserer har tatt makten ved militærkup i Egypt, Syria, Irak, Jemen, Sudan, Algerie, Libya og styrer etter et fasjistisk junta-mønster. Offisersyrket er korteste vei til sosial status. Frigjøringskrigene har også bidradd til å glorifisere bildet av den patriotiske soldat. Frihetskjemperne i Algerie kalte seg *moujahidin*: stridsmenn i den hellige krig. Det er med denne nimbus at krigen ennå er sakralisert i den arabiske verden.¹⁵

13 Ibid, nr. 21, 1968.

14 Olivier Carre: *L'idéologie palestinienne de résistance*, Paris, 1972.

15 Til dette avsnitt jfr. Dankwart A. Rustow: *The Military in Middle Eastern Society and Politics*, i Rivlin/Szyliowicz (ed.): *The Contemporary Middle East*, N.Y. 1965. Majid Khadduri: *Political Trends in the Arab World*, Baltimore and London, 1970, s. 137 ff. W. Burdett: *Encounter with the Middle East*, London 1970, s. 36 ff.

. . . i møte med Korsets religion

I møte med kristendommen kan muslimer vanskelig forstå at Gud er «fredens Gud», og at Frelseren døde på et kors for at vi skal eie et «fredens evangelium». Men hvordan skal de kunne forstå det? Deres store reformteolog Al-Afghani undret seg over dette da han (i Paris 1884) sammenlignet islam med den kristendom han kjente fra Europa. Resultatet var paradoksalt og forbausende: De kristne er blitt denne verdens herrer med sin teknikk, sine våpen, sin levestandard – enda de bekjenner seg til et rike som ikke er av denne verden. Muslimene var kommet under fremmed åk, de briljerer ikke hverken med krigsutstyr, industri eller velstand – enda de bekjenner seg til sverdets og seierens og maktens religion. «Enhver som sammenligner de to religioner, spør seg med forbauselse hvordan Krupp-kanoner, mitraljøser og andre våpen er blitt oppfunnet av de kristne og ikke av muslimer.» Ja, hvordan? Hans svar er at begge har fornektet sin religion – de kristne ved å overta den romerske imperialisme, muslimene ved å synke ned i fatalisme og mystikk. Men han tviler ikke på at muslimene vil vende tilbake til sin ærefulle fortid. «Da skal de gå forbi alle ikke-muslimer i militær vitenskap og offensiv strategi, så de kan vinne sin rett og slippe å bli ydmyket og å prisgi sin religion.» Konklusjonen var klar, og den har vært nerven i den arabisk-islamiske vekkelse til denne dag: Det er ikke islam som var årsaken til at araberne stoppet opp i utviklingen, like lite som kristendommen var skyld i vestens suksess. Tvert imot: De kristne var sterke, fordi de var dårlige kristne. Muslimene var svake, fordi de var dårlige muslimer.¹⁶

Misjonsutfordringen

Her ligger utfordringen til oss: Å bli sterke kristne på den evangeliske måte, den som sier: «Bli sterke i Herren og i hans veldes kraft! . . . For vi har ikke kamp mot blod og kjød, men mot makter, mot myndigheter, mot verdens herrer i dette mørke, mot ondskapens ånde-hær i himmelrommet.» (Ef. 6, 10.12) Denne kamp vet islam lite om, fordi den ikke kjenner den Jesus som på korset avvepnet maktene og myndighetene. For islam går åndelig og verdslig, religion og politikk, moské og stat i ett, slik at for en araber er troens seier en seier for den arabiske nasjon. Derfor er det så vanskelig å vinne muslimer for Kristus – fordi vi forkynner evangeliets *theologia crucis*, men kanskje også fordi vi lever etter deres egen *theologia gloriae*.

16 Jamal al-Din Al-Afghani: *Le Christianisme, l'Islam et leurs adeptes*, i *Humanisme Musulman*, Alger, 1965. (Utdrag fra *Le Lien indissoluble*, utg. av Al-Afghani i Paris 13/3–16/10 1884.)